

Kolviken sedd från kyrkan. Foto Johan Emanuel Thorin tidigt 1900-tal.

Kolviken på vintern på 1940 och 50-talet

Bo Karlberg 2015-01-12

Kolviken i sjön Vindommen är speciell för många som vuxit upp och levt i Hannäs. Ett speciellt fenomen tycks vara att den isläggs först av alla vikar på vintern men också att isen försvinner först där på våren. Det kanske inte alltid är så men det förefaller att vara så väldigt ofta.

Min väg till småskolan som var inhytt i nuvarande Sockenhuset vid kyrkan på sent 40-tal gick förbi Kolviken. Vi var sammanlagt åtta elever i de sammanslagna klasserna 1 och 2. Även senare på tidigt 50-tal då skolverksamheten bedrevs i Dagsberg gick skolvägen givetvis förbi Kolviken. Då fanns bara bråkdelen av de näckrosor som nu förvandlat hela viken till en grön klorofyllgröt. Under sent 40-tal kom de första häckande knölsvanarna till Kolviken. De byggde ett bo i vassen strax nedanför Bolunda. Folk vallfärdade dit för att se de på den tiden sällsynta vita skönhheterna som var ytterst skygga. Den första häckningen misslyckades därför men svanarna återkom därefter årligen.

Eftersom isen lade sig tidigt på Kolviken blev platsen genom sin närhet till affär, post, busshållplats och kyrka en naturlig samlingspunkt på vintern för ungdomar intresserade av skridskoåkning och bandyspel. En bandyplan fanns nästan alltid uppskottad och på lördagseftermiddagar och söndagar var där spel i full skala med många deltagare. Långa diskussioner om halvror, helror, slipning av skridskor och skillnaden mellan bandyrör och ishockeyrör förekom samt byte och försäljning av rör och klubbor. Kolviken var helt enkelt ett vitalt fritidscentrum för Hannäsungdomar på 40 och 50-talet (viss manlig övervikt)

Det var inte okey att spela bandy eller skotta planen mellan kl 10.30 och 13.00 på söndagar. För vad skulle de människor som då besökte kyrkan tro om dagens ungdomar som istället för att gå i kyrkan ägnade sig åt annat?

Illustration av issågning.

Varje senvinter bärgades isblock från Kolviken. Den stora fyrkantiga vak som blev följden markerades med enruskor och varningar kom från oroliga föräldrar till bandyspelarna om att förlägga planen alltför nära vaken. Isblocken som kördes med häst grävdes ned i sågspån för att sen tas upp och komma till användning under sommarperioden i den tidens isskåp, primitiva föregångare till dagens kylskåp. När kylskåpen gjorde ett succéartade intåg på den svenska marknaden under 40 och 50-talet upphörde isblockshanteringen men Lennart Stålbom var en av de sista som övergav den gamla metoden. Så markerade fyrkantiga vakar fanns på Kolviken under större delen av 50-talet. Postförestånderskan Elsa Stålboms son Åke hade en stor amerikanare på den tiden. Men istället för att lämna denna rishög på bilskroten så dumpades den en vinter i isblocksvak. Där ligger den förmodligen än idag och förser Vindommens vatten med tungmetaller och annat skadligt avfall. Kanske är det därför som näckrosorna frodas! Marin växtlighet är nämligen starkt beroende av förekomst av järnjoner och dessa kan ju den dumpade amerikanaren leverera i överflöd.

Man kan lugnt konstatera att Kolviken genomgått en förändring under de sista 60 åren som jag har haft möjlighet att följa dess utveckling. Den fria och öppna vattenspegeln som fanns i slutet av 40-talet finns inte längre. Nya fågelarter har invandrat, jag tänker i första hand på rördrom och brun kärrhök, medan andra försvunnit som exempelvis bläsand och brunand. Inga har längre sina fritidsbåtar i Kolviken. Och bandyspelet har upphört. Den aktivitet med mänsklig anknytning som vi ser där idag vintertid är möjligen det lilla ljusprydda trädet på ön (eller halvön beroende på vattenstånd) som ligger nedanför nya prästgården.

En issåg som på bilden finns i Hembygdsgården Domarvik.